

Gyűjtő: GELENCSEI SÁNDOR

Gyűjtési idő: 1959.

TART.: A LOVAK NÉPRAJZA

/NAGYBERKI/

6 lap

Földrajzi mutató: NAGYBERKI

Szakmutató: VI, A

Iratgyűjtő

MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

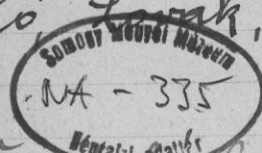
LELTÁROZÁS

ATVEZETVE AZ EGYSÉGES LELTÁRKÖNYV 882/1-es TÉTELE ALÓL

műveim letéti példája

A lovak néprajza.

Ló lovak, tiszülöttő, esikő, esikölő, Növeudékő,

Katonai lovak.

Hüszaró, Esárisó, Tábornokő, Ezeket országosan való-
gattak, hogy minden téren megfelelő legyen.

Tisztító, Veréskarító, Érek is a javából.
Nyergeső, Sorkautyuzóttó, Húrnas a sarkautyutarájával
bökölő a ló oldalát futásra készíteti.
Tisztítókölő, Kadító, Fütő, Könnyű, Nyergeső, Katonai,
Könnyűvérő, Felderítő, Küldő, Hátaső, Előőrső
Érek mind katonai hüszar félelovak, Kötőőrső
Katonai Tekhes lovak

Jászó, Tréző, Málhaső, Agyutvontató, Katona ló
Hegylő, Hátaső, hátára rakott málhaső, Nehéző, Tekheső,
Kövéső,

Lovak színe

Fehérső, Feketeső, Sárgaső, Pejlő, homlokán fehér folt)
Piroső, Pirospejlő, Fákölő, Dereső, Szürkölő, Szédreső
sárgászürke, Borzdereső, hamuszürke, Farkaső, Csifralő
Húrnaső, érektarkalovak,

Mit rakunk a lovakra?

Nyergeső, Varabő, Patkoltő, Pokrócső, hátán pokróc
Fehérháló, Feketeháló, Gyászlepelles, Szoknyáső, Gyászkon-
csithűső, A fekete lepel, temeteri, a háló perzsisz
ünnepre takarják le, Fémvereteső, Páriső, Ézüstvereteső
Aranyvereteső, Rézvereteső, Érek gundap emberek lova,
Kantároső, Nyüggözöttő, a lábán kötél, Kintlepelezőő,
Pántlikáső, lakodalmi, nászban menőő, Jászorszámső
Sarisznyáső, nyakában abrakostarisznya,

A jelképes tárgyak.

Bábo, méretdaláló, Játékló, Mérelo Ringlislo,
Babaló, Hintalo, Mérelo, Babulo. Ezek gyermekesek
Bábo játékok is ajándéklóvak
Senej-denejlo, A ringlis tetején forgo' babu loveska
Szentmihálylo' A szentmihálylova a koporsót hordó
Tróglialóvány, Szoborlo, Szoborasszobor. Stb. Köböl
brazból,

Mesebeli munda, és hiedelem lovak

Mesebeli A fehésteltos, A szörletlen tegepilo,
A patkánylo, vag' lörpelo,

A hiedelem lovak, Ördögló, Ördöghintólovak
Pokolbeli lovak, Boszorkánylo, Ludvérelo
A boszorkánylo seprünyel. A ludvérelo, nyomórúd
A munda lovak Tiltoslo, Szemvaslo, Repülő fehérló
Ördögló fekete repülőlo, 'sainai fehérló'

Megriadt ürött és agyuhajszolt lovak

Kergetettlo, Megriadtlo, Megbokorodottlo, Zaboslo
Megreborodottlo, Szekatonalovak vagy olyan kimmistrált-
lovak, Katonáéknál a zabot vagy ilyen abrakfélét, kútszó-
ra adták a lovaknak, Ezt így megszokták, hogy ifjúk
igaskoottak nyerintettek, újrandottak, veszedelmien,
még akkor is ha másféle kútszót hallottak.

A kidejterett volt katona Remonda lovak is ha
már a magán ember tulajdonában kútszót hallott
szinten is veszedelt és nyerintett.

Dovalhajtott lovakat a bogár férgektől ürött lovak
A viharhajtott lovak a jéveréstől iramodtak. meg-
A rézember is veri ostorára kergeti a lovat
A lököző cigányok és a kolompások is vedték ürtekvadul
a szegény lovakat.

Hornét való lovak:

Merőhegyeslő, Zabolnairló, Dalmauroló
Ezek illamni tejeszlovak
Múrakörilő, Ez neher széles hátú teher igazlovak

Uraági lovak.

Parádésló, Hórló, Hintóló, Fiakeresló, Gyófiló,
Hercegiló, Fémvertesló, Szoknyásló, Lépellelő,
Hálóvalletakartló; Ezek mind az uraágok
grófok bárók hercegek lútszlovak voltak
Itt voltak az uradalmi igazlovak

Kocisló, Húzó-vonóló, Járjányló, Taposóló,
amely gép mephajtásra voltak alkalmasok
Ezek közt volt könyűverőló is víganjáróló

Itz uraágok tartottak Szilajparipa lovakat is
mint drága versenylovak. Itt kastély udvarban
tartottak mindeneslő-vel. vagy örvölő, amely
nyrótt csomag és teher szállítást végezték, vagy a merci
működésnek felület és vird szállítottak. Póniló is itt volt

A legdrágább lovak

A szép parádéslovak versenylovak és a nagy neher
múrakörillovak voltak. Itt cirkeusi idomítottlovak
Itt különleges pónillovak, Itt lovarda iskola lovak

Betyárló

Itt betyárok a nyerges lovaikat lopták, orvtáma-
oláms rabolták. Előzőleg kikutatták, hogy hol melyik
garday urnál van megfelelő Szilajparipa. és azt
éjszaka ellopták mégember áldozat árán is
lőszóktól púrtoroktól vették az életüket, mert
erekkel volt árulókapcsolataik.

Városi fuvaroslovak

Konflisló, egylovasfiakereshez Spediterló, árú és
darabárú és anyagfuvarosokhoz, kő, téglaföld homok
stén mérs szállításhoz

Selejtlovak.

Katonai előregedelt Remondalo' és az irrasz-
 goknál előforduló selejtlovakat olcsón eladták
 Ezekből kerültek ki a sepegyember lovai és a cigánylo'
 A konflislo', a cigánylo', zelléslo', Jargánylo', Virlordolo'
 A gázslovak a tenetkeiéshez. Mindeneslo', Vágolo'
 Foghijaszlo', Vainlo', Öreglo', Gyebeló, Bőrével egánislo'
 Ostorozottlo', Gallagólo', Vahlo', Kolompórló, Közörüsló,
 Gyebellovak sovány lammjárólovak. Oluólo', Esataló

A jólovak

A fuvarozók, és a földműves kisgazdák igyekez-
 tek a javából lovakat beszerezni és tenyésztetni
 Itt akadt szépszámmal értékeslo' nagy lögyön
 mondtaik Jászándékulo', Viganjárólo', Nehérló'
 Könygulo', Fütólo', Vasaitlo', Füveszörülo',
 Nászbanienő Pántlíkáslo', Itüségéslo',

A rossz makacslovak.

Esökönjöslo', makacslo', Ezek leültek bárhol az úton
 és bizony ideig elnem indultak, ha türet raktak
 a haraala inkább ráfeküdt a türré, ha fáradtig
 verték elnem indult. Rügöslo', Harapöslo', Mőgrabo-
 sodott, Mepbokrosodottó, Karórágó, Gyepürágólo'
 Ezek mindent ösneráptak, Rügösharapöslo',
 Ezek voltak az életveszélyes lovak, A nyögöröttlovak
 is idekerítotak, Itabárlegelészőlovakra alkalmasíták
 az elsőlábukra hűrkolt köteleket. A felpányvarott
 lovakat, úgy kötéllel felhűrták a lőszáját,

A nyomtratólo'

Régen a gabonát erekkel taposíták ki esérlés helyett.
 A taposó és jargánylovak gépi erőt hajtólovak.

Izeleglovak

A takonykóroslovakat elpusztították, mert hatalmas fertőzést okozott az emberre is

A pokolvaros lo' gyógyíthatatlan csúnya betegség rothadó büzös daganat nyitnaq sebek

Patarik a patkoldistól kapott rákos fertőzés gyógyíthatatlan, elpusztítábele a lo' sovány is beteglovak is virslibe valók, Vakló, ilyen sok van

Sántaló, Rovarrágtaló, Sebes gúnyos daganat,

Belfergető, Ejlinztaló, Nyomvérélovakat végül elpusztították mert a bőrénél firt, Izőrsel egerusló

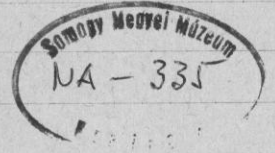
Ötforintaló Foghijas, Jópattanló Süketlő Botlikló,

Ezeket másba nem vitték, Pütlükát nekre' nem tettek

Alovak minősítő nevei

- Nyomlítottó, Cukó, Likló, Növeudéklo' Könnyűlő, Nehierlő
- Élshatúló, Hátasló, Fütölő, Pönilő, Igásló, Jászandékuló,
- Észarló, Királyló, Táborunkló, Tintilő, Verékharló, Húszaló
- Nyergesló, Sarkanytüzöttlő, Kutenailó, Treulő, Hűrölő, Hegyilő,
- Mállhaló, Kadétlő, Előörslő, Küldönelő, Pótlaló, Tintiskolaló,
- Felderítölő, Pejlő, Kónisló, Paradisló, Fiákeresló, Konflisló, Szilajló,
- Paripa, Betjesló, Szilajparipa, lo', Varatló, Patkoltló, Biznyuló,
- Kolompíróló, Közörülslő, Nyomtatóló, Vigonyjáróló, Grápaló,
- Fémveretesló, Hbrahottló, Tarisznyasló, Paposóló, Ostorosló,
- Mindenesló, Nyargalásróló, Húsegesló, Hrolvasló, Ostorozottló,
- Nyüggözöttlő, Vélhiedtlő, Zihálóló, Likalóló, Vigonyjáróló,
- Mondabilóló, Merabelóló, Szarvasló, Hútló, Taltóló, Taperiló,
- Repülőló, Gyünlepellelő, Pokrócsóló, Hálóvalletakaróló, Szoknyasló,
- Gyászkovaló, Rűgölő, Haragosló, Rűgölő-haragosló, Rűbülő,
- Megbokrosolottló, Jédtlő, Viharhajtottaló, Fogjárágtaló,
- Sörényesló, Selejtlő, Remondaló, Györhesló, Soványló, Virslilő,
- Nászbamevölő, Grápaló, Olevölő, Rábáló, Rábóló, Mérésló,
- Pütlükasló, Hálóvalletakaróló, Szoborló, Lovassló, Csirküselő,
- Hkrolataló, Szentmihályló, Seney-denejlo', Ringlisló, Ragyalóló,
- Karórágóló, Gyepirágóló, Esátaló, Mústraló, Játéklő,
- Ördöglo', Gonorokajló, Lüdvelő, Tengerilő, (kopasz)

- 1. Sárgaló, Feheló, Feketeló, Pejlo, Szürkéló, Lifráló
- 2. Hmúró, Szédrelo, Derelő, Koriderele, Farkoló, Pirospelő, Parádéló, Váraszóló, Vágoló, Izetegló, Süriuló, Görévelgyárító, Foghijasló, Fogattanló, Pokolvárosló, Patarakosló, Taknyoló, Takonyköröslo, Nyíróttló, Nyerinterelő, Tetvedló, Rüheló,

Zsár magyarázat a lovakról

A közismert mondákon kívül a népihiedelmeket is belevonták a lovak kultúrába.

Az ördöghintórok lovra jártak, ördöglovas.

Az ördöglovak feketék voltak

Monda is a meribelilovak. Szárnyaslovak fehérek voltak

A meribeli teufellovak szörletlen testsiműlovak voltak.

A Lúdaszékí vára is az elaiott künsek vonalainak is lovashintó ördögök rohantak. majd hirtelen megálltak és ketten hármán leszálltak, alküdortak, és felszálltak a hintóra és gyorsan eltávoztak.

Az ördögök lovashinton vitték el a pokolba az emberket és vissza is hozták őket.

A Lúdvésznek is lóhába volt

Egyes kísértetek is és gonosz szellemek lóhába volt

A ló évreredéken át fontos erköre volt az embernek földművelésben, teherállításban, szemérszállításban, harca-sátban, iparitermelésben, hajtóerőben.

Különböző babonák is keringtek.

Végül vannak gúnyos megjegyzések is róluk

Drámai lírai és néptalálódásokban is ott találjuk a lovat

Alant körlök néhány népköltészetit dalt a lovakról.